

materija dobila je, dakle, istovremeno najvišu općenitost unutar prirodne granice - ukoliko je on još i kao priroda neposredno predmetno bogatstvo. A zemlja postoji za čovjeka samo pomoću rada, agrikulture. Dakle, već se subjektivna suština bogatstva premješta u rad. Rad, dakle, još nije shvaćen u svojoj općenitosti i apstrakciji, on je još vezan za poseban prirodni element kao svoju materiju, on je stoga priznat još u posebnom, prirodnom odredjenom načinu postojanja. On je stoga tek određeno, posebno ospoljenje čovjeka, kao što je njegov proizvod shvaćen još kao određeno bogatstvo - koji više pripada prirodi nego samom radu. Zemlja se ovdje još priznaje kao prirodno postojanje nezavisno od čovjeka, još se ne priznaje kao kapital, tj. kao moment samog rada. Rad se, naprotiv, pojavljuje kao njen moment. Medjutim, time što je fetišizam starog, spoljašnjeg bogatstva, koje postoji samo kao predmet sveden na vrlo jednostavan prirodni element, a njegovo biće priznato već, iako tek djelomično, na poseban način u svojoj subjektivnoj egzistenciji, neophodan napredak sastoji se u tome da se prizna opća suština bogatstva i da se stoga rad u svojoj opštoj apsolutnosti, tj. apstraktnosti uzdigne do principa. Fiziokratiji se dokazuje da se agrikultura u ekonomskom, dakle, jedino opravdanom pogledu ne razlikuje ni od koje druge oblasti proizvodnje, da prema tome suština bogatstva nije određen rad, posebno ispoljavanje rada vezano za poseban element, nego da je to rad uopće.

Fiziokratija poriče posebno spoljašnje, samo predmetno bogatstvo time što rad proglašava njegovom suštinom. Ali rad je za nju, prije svega, samo subjektivna suština zemljoposjeda (fiziokratija polazi od vrste vlasništva koja se historijski pojavljuje kao vladajuća i priznata); ona samo zemljoposjed čini ospoljenim čovjekom. Ona ukida njegov feudalni karakter tako što proizvodnju (agrikulturu) proglašava njegovom suštinom; ali ona se odnosi negativno prema svijetu industrije, ona priznaje feudalni sistem time što agrikulturu proglašava jedinom proizvodnjom.

Razumije se, čim se shvati subjektivna suština industrije koja se konstruira u suprotnosti prema zemljoposjedu, tj. kao industrija, ta suština uključuje u sebe i tu svoju suprotnost. Jer kao što industrija obuhvaća ukinuti zemljoposjed, tako njena subjektivna suština obuhvaća istovremeno subjektivnu suštinu zemljoposjeda.

Kao što je zemljoposjed prvi oblik privatnog vlasništva, a industrija mu se suprostavlja samo kao posebna vrsta vlasništva prije svega historijski - ili je, bolje rečeno, oslobođeni rob zemljoposjeda - tako se